

**Copie vanden brieff by den E. heere Niclaes van
Reygersbergh, raets-heer in den hogen raed, aen zijn swager
Hugo Grotius geschreven op den vjen. February 1627 : met
eenighe aenmerckingen tot waerschouwinghe van alle vrome
patriotten daer by gestelt**

<https://hdl.handle.net/1874/18774>

COPIE

VANDEN

Brieff by den E. Heere

Niclaes van Reygersbergh/Raets-heer

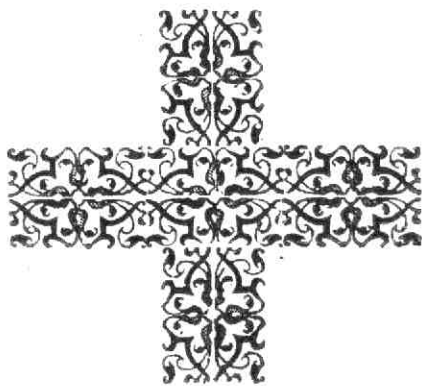
in den Hogen Raed/aen sijn Swager

Hugo Grotius geschreven op den

vjen. Februarij 1627.

M E T

**Enighe Aenmerckingen tot waerschouwinghe
van alle vrome Patriotten daer by gestelt.**

Gedruckt in't laer ons Heeren 1627.

Copie van den Brieff.

Mon Frere.

Desen morghen hebbe ick ontfanghen den uwen van den xxiiij^{en}. Januarij metten bygaenden, die ick met *Schonenbergh* sal communiceren, ende den oirboir daer mede doen. Voorleden Sondagh doen ick hem leest sprack, was den selven *Schonenbergh* van opinie dat V. E. aen den goeden Heer behoorde te schrijven, of ten minsten aen my, om hem te communiceren, een versoeck wel gearraisonneert, met redenen die V. E. souden nootsaecken naer soo lange patientie, soo den dienst van't Land niet konde lijdē dat op V. E. soude worden gelet, om u selven elders te stellen: moest daer noch op dencken. hoewel dese korte woorden grooten sin hebben, ende genoegh dat selfde inhouden. Doen ter tijdt seyde ick niet, dat ick V. E. alreede tot schrijven hadde geraden: ende sal daerom uwen brief te beter van passe komen. Den man van credentie sprack ick gisteren, die oock my sprack, of niet goed en was, dat uwe E. eens op de kunste soude schrijven. *Schonenbergh* ende ick zijn geresolveert, tegens de aenstaende Vergaderinge eens den goeden Heer te sprecken, ende nemen in bedencken, of wy het niet by occasie van desen brief behooren te

ren te doen. Wy sullen alles by brengen dat mogelijk is: dan men mach niet te seer persen. *Flecti potest, frangi non potest.* Ende om met volkome resolutie te mogen gaen, moest men eerst weten wat plaetse te kiezen. Ende oock oft geraden is, soo lange hope met apparentie is de restitutie te verwerven. V. E. heeft verstaen uyt geene ick suster *Blonke* over acht dagen schreef, wat mijn leste Officien zijn geweest, mijn bejegeninge was goed, dan kome soo dickmael, ende houde soo ernstigh daer op aen, dat ick licht soude verveelen; te overtreden is ongeraden, alsoo den tijd veel geeft. *Symon de Rijke*, ende noch een van sijn humeur zijn in de Vroetschap tot Amsterdam gekomen, dat naer mijn opinie een grooten slag is. de *Rijke* is couragieus, ontsiet geen Gemeente, heeft lange Iaren de Soldaten betaelt, die oock seer van hem dependeren. De vier ge-cooren Burghemeesters sijn de beste diemen kan wenschen, *Bas, Oetgens, Geurt Dircksz. Bicker.* Den Heer *Basius* is nu tot Amsterdam, hebbe hem aengeschreven ende versocht, gelijk hy aenghenomen heeft, daer alle goede devoiren te doen. wy moeten sien wat de Vergaderinge geven sal. Ick beken gaerne dat uytstel geen goed en doet, hoe-wel in't regard van Amsterdam met uyt-stel is gewonnen, Ick twijffele niet of men soeckt soo daer als hier quade Officien te doen. maer wat remedie? Siet, hoe ruchtbaer het is, soo werd daer seer weynigh van gesproken, 'twelck my seer wel behaeght. Men seet *Symontius* op den Biddagh, over twaelf dagen, in sijn Predicatie heeft geseyd, datmen het Troyaensche paerd wederom wil inhalen: dan met dien man werd gespot. Het was gevreesst dat alle Predickstoelen daer van souden hebben gedavert. is beter uytgevallen. Met *Pynaker* heeft V. E. sich niet te bekommeren, is van weynigh consideratie, *quamquam livor & obrectatio pronis auribus excipiantur.* Sijn saecken staen niet wel. Ende naer ick kan

ick kan hooren ſpreekt ſeer wel van V. E. Seyd V. E. daer in groot aenſien is, namentlijk by den Cardinael. Bidde V. E. ſeer van een kleyn gerucht niet vervaert te zijn, maer alles ongemerckt door te laten gaen. *Vofbergen* is noch in Zeeland bevroſen. hebben my weder verſocht te ſien, of hy yet daer konde vernemen, dat V. E. wel van daer ſult verſtaen. Wat de Alliancie van Vrankrijck retardeert ſal ick vernemen ende dan ſchrijven. Ick wilde wel dat V. E. my van alles in't breede ¹¹advifeerde, om occaſie te hebben met V. E. Nicht ende ande-¹¹ren van ſwarigheyd te ſprecken. ¹¹

V. E. ſchrijft niet hoe den *Guarde des ſeaux* by den Koningh in ſijn preſentie, door die van de *Serbonne* is over gehaelt, daer ick ſijne *Excellentie* over acht dagen veel van hoorde vertellen.

De Vrouw van *Valkenburgh* daer ick over vier daghen ten huylſe van den Heer *Wyts* mede te gaſte was, ſeyde my aen mijn Suſter te willen ſchrijven, ende dat ick het oock wilde doen, ende haer laten weten, dat ſy uytterlijk tot het begin van Mey hier meent te blijven. is ſeer habijl, oock van goede wille ende goed beleyd, wilde mijn Suſter haer hier rencontreerde, om of het met de naeſte Vergaderinge niet en viel, ick dan door mijne Suſter ende ſulcke Inſtrumenten wat mochte wercken. daer dient op gelet.

Nieuws weet ick niet, dan dat tot Vtrecht groot miſverſtand is, tuffchen het Hoff ende de Magiſtraet, ende dat overmits het Hoff hadde gedepecheert Appel van een Goutsmit, die by de Vroetſchap over een gehouden vergaderinge was gecondemneert. Dit Vroetſchap, den Deurwaerder die het mandament hadde geexploiteert gevangen heeft gheſtelt. men meent de Staten het Hoff ſullen mainſteneren.

Voor 'tvermaecken van de Magiſtraet tot Amſterdam, was daer deſe Paſquille geſtroyt.

Brief.

Dit sijn de quanten, die oprechten willen de Armini-
aensche Santen.

~~Capiteyn~~ Boom. Oetgens. Geurt dircxsz. Andries Bicker. Bas. Albert
Coenraet. Teeling. Schaep. Grootenhuysse. Hasselaer. Opmeer. W.
Backer. Hinloper. Reael. Overlander.

Dit sijn de waggelmussen, die door de vroomen sijn
geraeckt op't kussen.

Raep. Hudden. Hoochkamer. Vlamingh. Neck. ~~Reynsz.~~ Vinck. Tulp.
Raaphorst.

Wilt niet langer waggelen, maer vast staen, en spannen met
de vromen aen, en helpen naer mijn vermaen, datter op Vrou-
wen-dagh geen Arminianen komen aen.

Dit sijn de vromen.

Pauw. Ian Gijssbertsz. De Vry. J.W. Bogaert. Hillebrant. Schellinger.
Verdoes. Ernst Roeters. Bets. Haringcarspel. Rari certe boni.

Dit schrijve ick V. E. om te sien hoe het daer is gestelt. re-
commandere my aen mijn Suster, ende sal ten naesten mijn
commissien senden. desen vj^{en}. Februarij. 1627.

Onder stond V. E. dienstwillige Broeder

N. V. Reygersbergh.

Supercriptie was.

A Monsieur Monsieur Grotius a

Paris.

Aenmerc-

5

Aenmerckingen op den Brieff van
den E. Nicolaes Reygersbergh, Raets-Heer in
den Hooghen Raedt, aen *Hugonem*
Grotium geschreven.

GOnstige ende onpartijdige Leser / om desen brief wel te her-
staen / dient geleet / eerstelijck op den Auteurs diese heeft geschre-
ven : de persoon aen den welcken sy is geschreven ; ende de per-
soonen die in den selven werden gementioneert. Ten tweeden /
op de dingen die in den brief verhandelt werden. Nopende den Auteur
is Nicolaes Reygersbergh, die over een jaer van wegen de Provincie van
Zeeland is gekomen in den Hogen Raed ; een Swager van Hugo de
Groot ende de Arminiaensche factie toe-gedaen. Waerom veel goede
Patriotten verwondert waren / als sy in den Hogen Raed worde ge-
selt. De persoon aen den welcken desen brief is geschreven is Hugo de
Groot, welcke in sijn jonckheyt opgeboed zynde inde Paepsche Religie /
daer nae heeft gewoont by Iohannes Wtenbogaert, van wien sy de Ar-
miniaensche doolingen ingedzoncken heeft. Sy is van Gode begaest
met een wacker verstand ende goede geleertheit van Historische ende
Politische saecken : maer hier by komende eegen-durchentheit / heeft
sy hem het stuck van de Religie oock onderwonnen. Sy heeft een
Boeckken geschreven tegen den Erf-ketter Faustus Socinus, nopende de
betalinge Christi voor onse sonden. Waer in sy hem soo gequeten heeft
voor de waerheit / dat Hermannus Ravensbergerus Professor der H.
Theologie te Groeningen / hem in een gedrukt geschrift vermaent
ende over-tuyght / dat sy de doolingen van Socinus meer boozstaet ende
versterckt / als wederleyd. Sijnde Advocaet Fistael / heeft een Boeck
ghemaecht onder den tijtel / de Gods-dienstigheyt der H. H. Staten van
Holland, &c. Waer in sy Conradum Vorstium (die de grouwelen Socini
meende in onse Geresumeerde Kercken upt te storzen) prijst / booz-
staet ende verantwoord ; de vijf Articulen der Remonstranten berde-
dicht : de H. H. Staten in Kerckelijche saecken soodanige macht toe-
schijft / die noyt eenige Christelijche Keyseren ofte Koningen haer
hebben aengenomen. Ende dit alles om den wegh tot veranderinge
in de Religie hier te Lande te banen. Raedershand Pensionaris ende
Raed der Stede Rotterdam geworden zynde / heeft hem geboecht by
Iohan Barnevelt Advocaet van Holland / welke boozgenomen hebbende
de Regieringe ende Religie deser Landen te veranderen / een se hadelijche
factie

ke Factie heeft opgerecht / waer toe oock desen Grotius hem heeft bege-
 ven. Weshalven hy gecondemncert is geworden tot een eeuwige gre-
 vanckenisse: doch met hulpe van sijn huysvrouwe in een Coffer uptge-
 voert ende verlast / heeft sich begeven tot Antwerpen by Nicolaus Gre-
 vinchovius, die oock om sijn quade stucken upt dese Landen was ge-
 bluchtet; ende van daer is hy gerepft nae Parijs/ alwaer hy een Boeck
 heeft gemaecht om sijn saecchie te Justificeren ende alle sijne schandelij-
 ke daden goed te maecken. Waer in hy de Ho. Mo. H. H. Staten Ge-
 nerael/ sijne Rectors ende anderen binninghlyck doorstrijckt / sustine-
 rende dat de H. H. Staten Generael geen macht hebben om yet te sta-
 tueren in't stuch van de Religie; dat het Synodus Nationalis te Doz-
 drecht 1619. gehouden niet wertelijck is beroepen geweest; dat de je-
 genwoordige Regieringe niet wertelijck is; dat sijn Rectors niet zijn
 geweest competente Rectors; dat de Sententie tegens hem uptge-
 sproken ongefondeert ende onbehoorlijck is. Schonenbergh die in desen
 briez werd gementoncert/ is de Heer Nielaes Beaumont, compareende
 van wegen de Provincie van Zeeland in de vergaderinge van de Ho.
 Mo. H. H. Staten Generael. Want het woord Beaumont, zijnde een
 Frans woord/ beteykent in Nederduytsch Schonenbergh. De man van
 creditie is Dirck Meerman, Bewinthebber bande Ost-indische Com-
 paignie / ende certijds een mede-stander van de Barneveldtsche Factie
 zijnde/ is Anno 1618. upt de Bzoetschap van Delf geset / ende nu we-
 derom daer toe verhooren.

Endoch eer ich come tot het gene dat in desen briez verhandelt word/
 moet ich den Leser een saecchie (aenmerckens waerdigh) bekent maec-
 ken. De Gedeputeerde der Zuyd ende Noord-Hollandsche Synoden
 hebben Anno 1626. een Demonstrantie aen de H. H. Staten van Hol-
 land ober-gelebert tegens de stoutigheyt der Arminianen / waer in sy
 seagen / datse bericht zijn dat de voorsz. Arminianen in seckere hare
 Vergaderinge hebben besloten/ de Rijckste ende aensienlycke van hare
 Factie toe te laten niet alleen gehoor van de Predicantien der Contra-
 Demonstranten/ maer oock tot het gebuyck des H. Avondmaels haer
 te mogen begeben. Waer op de Arminianen in een tegen-schriift stou-
 telijck antwoorden/ dat dit alles puerlijck erdicht en verciert is. Waer
 hier komen de baeckens upt. Hier is een onwederspreckelijck bewijs.
 Dat Schonenbergh ofte N. Beaumont en Bafius sijn rijcke ende aensienlyc-
 ke personen / is buyten alle twiffel; dat dese niet alleen de Predica-
 tien daghelijck frequenteren / maer oock ten Avondmael gaen in de
 Daeghsche gereformeerde Kercke / kan van niemand tegen gesproken
 worden. Dat de selve de Factie der Arminianen weder op de been
 soecken te helpen / getuyghet desen briez van Nielaes Reygersbegh, ende
 sal in't berbolgh van dese examinatie doghschijnelijck blijcken.

De dingen die in desen briez verhandelt worden / sijn verschepden/
 waer van ich dese briez wat naeder sal ondersoeken. 1. Een heyme-
 lycken

lijcken raedslaght oft comploterie om Hugo de Groot wederom hier in't Land te brengen. 2. Een beschrijvinge van de tegenwoozdige Begieringe der Stadt Amsterdam. 3. Seecker Pasquil binnen Amsterdam gestroopt.

Beginnende van het eerste: Het is boozwaer een saecker die verresiet/ dat een Raedshceer in den Hogen Raed/ ende een Gecommitteerde ter vergaderinge van de Generaliteyt/ beyde zijnde in den eed en dienst van't Land/ brieven schijven ende correspondencie houden met een persoon die bedreuen heeft Crimen lesa Majestatis, ende verhalven in een eenwige gebangenisse gecondemneert zijnde/ wylt de selve is wegh ghehoopen: ende tsebert noch in sijn quade actien continuerende/ openlijck de Begieringe van de Heeren Staten Generael/ ende van Holland lastert/ traduceert ende bestrydt. Jae niet alleen onder elckanderen/ maer oock met den boozsz. Grotius delibereren op middelen/ waer dooz sy hem wederom hier in't Land souden mogen brengen. Indien een Inwoonder deser Landen een brief schreef aen een persoon die byand ware van dese Landen/ ende daer inne openinge dede van de Begieringe deser Landen/ ende eenige secreten ontdeckte/ men soude daer boozhouden/ dat hy Crimen lesa Majestatis hadde begaen. Nu ist alsoo daer Reygerfbergh niet alleen aen Grotium heeft geschreven/ die met sijn Actien sich bewesen heeft/ ende by sententie der H. H. Staten Generael verklaert is een byand des Vaderlands te wesen/ hem doende openinge van den Staet ende Begieringe deser Landen: maer complotteert ende raedslaeght met hem om hem hier in't Land te brengen/ al daer hy sijn quaed booznemen tot verderf van onse Vaderland/ alderbest soude mogen in't werck stellen. Waer toe de Heer Beaumont oock de hand bied. of sulcke personen haren eed wel betrachten/ ende 'tWaderland goede diensten doen/ geve ich alle verstandige te bedencken. Dit is altijd buyten twijffel: Indien ten tijde van de Barneveltsche Factie pemand van de Contra-Demonstrantsche Heeren ofte Burgeren sulcx hadde gedaen/ men soude verklaert hebben/ dat hy begaen hadde Crimen lesa Majestatis, ende strafbaer ware aen lijf ende goed. Welcke wel af te nemen is wylt het gene dat D. D. Sibrando Luberto Professor der H. Theologie te Franeker van desen Hugo de Groot is weder-baren. D. Sibrandus hadde een brief geschreven aen den Aert-Bisschop van Cantelbergh, waer in hy klagens wijse openinge dede van de twisten in onse Nederlandsche Kercken opgeresen. Welck desen Hugo de Groot, doennaemls Abbocaet Piscael zijnde/ soo hoogh heeft genomen/ dat hy in sijn Boeck/ genaemt de Gods-dienstigheyd &c. D. Sibrandum beschuldicht als of hy de hooghste misbaer hadde begaen/ ende lijf ende goed verbeurt. Indien de actien van dese luyden in die schale gewogen/ ofte aen die toetsen gescrecken souden werden/ geve ich een pegelijck te bedencken wat belooninge sy te verwachten souden hebben. Jae ich kan my niet genoeghsaem verwonderen van de

Routigheyt ende onbeschaemtheyt van Regerbergh, die in plaetse van sijn schult te bekennen / noch voor-geeft in sijne verklaringe op den 4. Martij lesleden aen den H. H. Staten van Holland / dat hy dit gedaen heeft ten dienst ende tot voordeel van 't Vaderland. Kanmen alle quade actien met sulcken verbe goed maecten / soo is Reynier van Oldenbarneveldt ende Henrick Slatio groot ongelijck gedaen / als men haer aen't lijf heeft gestraft / dewijle sy oock meynden ende boozgaben / dat hare conspiratie tegens den Prince van Orangien Ho. memozie tot dienst ende voordeel van't Land streckende was.

Maer mogelijck sullen Regerbergh ende Schonenberg ofte Beaumont ontkennen / dat Hugo de Groot Crimen lesa Majestatis heeft begaen / ende byand des Vaderlands is verklaert geweest. Daerom sal ick 'tselbe wat naerder vertooken ende bewijzen. Eerstelijck ist blijckende uyt de sententie by de H. H. Rechteren ober hem gepronuncieert Anno 1619. den 8. Mey; waer inne wijtloopigh wordt verhaelt hoedantige pernitiouse actien ende sware delicten de boozs. de Groot heeft bedreben; bestaende in vier pointen / de welke sijn de vier fundamenten van onsen Staet / namelijk: 1. De Religie. 2. De Publijcke Regieringe. 3. De Iustitie. 4. Het Krijghs-regiment. Welcke alle hy getracht heeft te renberseren ende om te werpen.

Opvende de Religie / heeft hy onderstaen de publijcke Religie by de Heeren Staten Generael / ende elcke Provincie deser. Dite aengemenen te perturbieren / ende nieuwe schadelijche opinien in de gereformeerde Kercke tegen alle Kerckelijche ordze / in te voeren. Ten 2. om de boozstanders van de ware gereformeerde Religie te verbolgen ende te verducken / heeft hy Anno 1616. op den 21. Junij op den naem van Baullin / Schepenen ende mannen van Schieland een ryanig Placraet gestelt / waer inne verboden werden alle by-een-komste ende veffeninghen van de ware gereformeerde Religie / verkladende booz verbeurt Hurs / Schuyt / Bargh / Schip / Schuyt / Veld etc. daer soodantige veffeninge souden werden gedaen / etc. oock met impositie van een boete van 300. gulden / tot last van den genen die daer gepredicht / Sacramenten bedient / boozgelesen / ofte andere Kerckelijche exercitie gedaen sal hebben / etc. Ten 3. heeft mede het Synode National / 'welcke sijne Princelijche Excellentie Ho. memozie ende de Heeren Staten Generael verstonden het eenige middel te wesen om de Kerckelijche swarigheden wegh te nemen / niet alleen by alle middelen heeft tegen gestaan / maer oock op den naem van die van Holland (die Anno 1609. geresolveert ende goed gebonden hadden de conuocatie des Synode Nationalis) daer tegens geprotesteert / gelijck hy oock om sich tegen de Heeren Staten Generael ende sijn Princelijche excellentie te kanten ende de boozs. Synode te verhinderen / aen den Koningh van Franckrijck heeft geschreven / dat de uitschryppinge des Synode Nationalis by de H. H. Staten Generael boozgenomen / streckende was om de

Hoge Overhepd/ de Edelen ende notable Dassenen deser Landen te benemen het recht van Collatie ofte Patronaschap / versoekende dat sijne Majestejt / geene sijne onderdanen soude toelaten op de boorz. Synode te komen : ende dat sijne Majest. hem ende die van sijne Factie waren / als boorzsaende de hooghepd / byshepd ende gerechtighepd van Holland / tegen de H. H. Staten Generael wilde affsieren. Ten gaende het tweede / welck is de publijcke Regieringe / ist kennelijck dat hy hem seer partijdelijck gestelt heeft tegens de authozitejt van de H. H. Staten Generael / wanneer sy om de Kerckelijcke verschillen te beslichten / de Rationale Synode arresteerden ende bebozberden : Jae heeft helpen resolveren seftelijck tegen te staen allen den geenen die't boorz. Synode souden willen vorderen. Tot dien eynde maeckende met acht Steden een heymelijck verbond ofte comploterie tegen de H. H. Staten Generael ende sijn Princelijcke Excellentie : Ten anderen heeft hy elcke Stadt / jae yder Dyck-Grasschap van Holland toegestaen de macht ende authozitejt om Placcaten te maecken / doch in't stuck van de Religie / 'twelck alleen de Soubereyn van de Landen toekomt. Jae dat meer is / heeft gesustineert ende de saecken daer toe gesocht te brengen / dat alsulcke Steden ofte Dyck-Grasschappen by arrest / sonder eenigh appel aen hooger bergaderinge / souden mogen sententieren ende bonnisse geven. of daer booz de publijcke Regieringe niet en werd gebouleert ende te niet gedaen / geef ick den Lefer te bedencken. Insonderhepd / alffer dat hy komt datmen de regentboorzige Regieringe niet en wil kenneen booz wettigh ende anderen sulcx mede pooght wijs te maecken. Ten verden / wat belanght de Justitie / heeft nevens anderen de selve tegen gestaen ende de hand helpen slupten / om niet te mogen ontfangen eenige persoonen klagende datse tegen rechte gebannen ende geoppresteert waren : ende de Magistraten van de steden gestijft / om de bevelen van de Justitie niet te gehoorszamen. heeft dock helpen smeeden de scharpe Resolutie van den 4. Augusti 1617. by welcke de bevelen van de ordinarische Justitie / tegen 'tvoornemen van sijne Factie verleent / verklaert worden booz nul ende van ontwaerde : gelijk hy dock nevens die van Haerlem / den Hogen Raed / om datse Justitie aen de klagende luyden hadden geadministreert / gescholden heeft / tegen eer ende eed gedaen te hebben ; verklarende hare Sententie booz nul ende van ontwaerde.

Ten vierden belangende het Konijglijc-regiment / heeft hy helpen beslupten Waertgelders aen te nemen / die een bysonderen eed soude doen aen de respectibe Magistraten / met uyt sluptinge van de H. Staten Generael ende sijn Princelijcke Excellentie als Capiteyn Generael ; ende met last van de bevelen / vande respectibe Magistraten alleen te gehoorszamen / doch selfs tegen de Generalitejt ende sijn Princelijcke Excellentie / gelijk hy met sijn complicen mede besloten hebben seftelijck tegen te staen / den geenen die de boorz. Waertgelders soude willen cassen.

Ten 2. heeft hy gepooght den eed van het oude ende ordinare Krijghs-
bolck te veranderen / haer belastende op haren eed te gehoorzamen de
Heeren Staten van de particuliere Provincien / als hare betaelde Hee-
ren ende de Magistraten van de respective steden daer sy in garnisoen
gezuicht worden / (niet tegenstaende eenige andere bevelen) getrou
ende gehoorzaam te wesen / op prync van cassatie.

Wt welke ende andere pernitieuse actien meer de gedeligeerde Rech-
ters hebben verstaen dat hy de Groot, door machinatien ende conspiratien
gemaect heeft, datter Staten in Staten, Regieringe in Regieringe, nieuwe
verbonden tegen de Vnie, generale perturbatie in den Staet der Landen in't
Kerckelicke ende Politicke ghemaect zijn, ende de Vnie verbroken &c.
Wes halben sy hem tot een eeuwige gebanchenisse gerondemneert heb-
ben. Of nu sodanigen persoon niet en heeft bedreben Crimen lesa Ma-
jestatis, ende verklaert word booz een vrand des Vaderlands / laet ich
alle onpartijdigen oordeelen. Laet dese luyden eens gedencken waer-
om de Heeren Staten deser Geunieerde Landen haer van de gehooz-
saenhepd des Konings van Spaignien afgesondert / ende sien booz v-
rand verklaert hebben. is niet om de bloedige Placcaten tegen die vande
gereformeerde Religie / ende handsuptinge van de ordinare Justitie /
waer door de vryhepd / gerechtigheden ende privilegien deser Landen
gebioleert ende te niet gedaen werden ? Indien sy eventwel verstaen /
dat Hugo de Groot daerom upt het Vaderland niet behoort gebannen te
worden : soo geloof ich niet datse swarighepd souden maecten om den
Koningh van Spaignien (die hem niet verder / noch swaerder en heeft
tegen de Staet van't Land verlopen / als desen de Groot) in't land we-
derom te laten komen / ende booz haren Heere te erkennen.

Mogelijch sullen Groot Faboziten seggen dat hy is missepd geweest /
ende dat hem sijne boozgaende Actien leet zijn / berepd zijnde met sijne
goede diensten die boozgaende fouten te repareren. Het ware te wen-
schen dat de barmhertige God sijn herte daer toe neyghde : maer men
berneemt noch geen teyckene van sodanige leetwesen. Ja ter contrarie
bespeurt men dat hy noch de selve man is / ende in sijn oude pernitieuse
Actien ende Delicten voortgaet. Want upt de gebangemisse onthomen
nae Parijs / geblucht zijnde / heeft een seer schadelijch ende opzoerigh
boeck gemaecht / onder den tijtel van Werantwoordinge van de werte-
lijcke Regieringe van Holland etc. met Wederlegginge van de procedu-
ren ende sententien tegens Hugo de Groot ende anderen gehouden ende
gemesen. Hoe pernitieus ende schadelijch het boozs. boeck zy / weten
alle die met oordeel iselve gelesen hebben : gelijck het mede blycht upt
het Placcaet van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael daer tegens op
den 24. Novemb. 1622. geemaneert. waer inne hare Ho. Mo. verkla-
ren : dat hy in't voorz. Libel de Souverejne autoriteyt van de Regieringe
deser Landen, de persoon van sijne Princelicke Excel. Ho. M. ende de Heeren
Staten van de particuliere Provincien, misgaders de Magistraten vande steden
valschelick

valschelick met verscheyden logenen ende calomnien traduceert ende diffameert, sonder eenigen schrick van de Ordonnantien ende Placcaten deser Landen: dat het selve boeck oock anders nergens toe en kan strecken, dati om de goede Gemeenten ende Onderdanen tot oproer, verachtinge ende ongheloorfaemheyd tegens hare wettelicke Overheyd te verwecken. dat derhalven hare Ho. Mo. 'tvoorsz. Boeck verklaren te zijn een fameus ende schandaleus Libel, ende den Autheur van dien strafbaer aen lijf ende goed, tot allen plaetsen ende tijden daer hy sal kunnen werden geatrappeert ofte gckregen; sonder dat eenigh verloop van Iaren hem hier af sal kunnen bevrijden.

Het is seer considerabel/ dat dit boorsz. Boeck Grotij is uptgekomen wepnigh tijds booz de groutwelijcke conspiratie tegen den Heere Prince van Orangien Ho. Me. te weten in Novemb. 1622. wauneer in Feb. 1623. die boorsz. conspiratie uytbzech. 'twelcke groot achterdencken geeft dat dit boeck te boozen is gemaect/ ende onder d'Ingeseten hier te Lande gestropt/ om den wegh tot de boorsz. conspiratie te banen; de Ingeseten wijs makende/ eerstelijck: dat de Hoog-gemelte Prince de Privyeden/ Privilegien ende wettelijcke Regieringe heeft berduict ende geboleert. waer toe mede gestropt zijn boeckens ende seditiuse Libellen/ inde welcke men den Hoogh-gemelten Prince by den bloetmond Nero vergelijckt/ als die alle wreethed soecht in te brengen / onder den schijn van een godloose ende gefabriceerde Religie / die hem niet verber en raecht als tot een pzetext om sijn wreethedighen ende ambitie te bedecken. Ten anderen heestmen de Ingeseten ingeplant door de boorsz. schrijven/ dat de jegenwoozdige Regieringe der Ho. W. V. Staten van Holland ende West- Vriesland onwettigh is/ als tegens de Wetten ende Privilegien des Vaderlands ingestelt zijnde. 'twelcke anders nergens toe konde strecken dan om de herten der Ingeseten/ ende principelijck der gemiscoteerden tegen de persoon van sijn Prin. Excel. Ho. Me. ende de jegenwoozdige regieringe op te hutsen/ ende tegens de Hoogh-gemelte Prince (wiens dienstien aen dese Landen bewesen incomparabel ende onbergeldelijck zijn) als tegen een Czarr eene groutwelijcke ende Barbarische conspiratie ende verraderije by der hand te doen nemen.

Daedien nu upt dit boozgaende vertoogh / soo klaer als den dagh blycht/ hoe schadelijcken persoon Grotius booz den Staet deser Landen is/ soo konnen alle verstantigen wel bezwoeden/ lyse verre het siet/ ende van hoe quaden gevolge het zy / dat persoonen / waer van eene in de Generalkent compareert / ende de andere het hooghste Collegie van Justitie helpt bekleeden/ haren eed vergeten / de fundamentale wetten van deser Landen Regieringe (die sy booz anderen beboozen te manirieren) vilsponderen ende te hupten gaen/ comploterende met soo pernitieusen ende schadelijcken persoon / ende heymelijck arbeideude om sijne restitutie hier te Lande te bebozden: haer niet ontstende sijn Princel. Excel. met quaden raed te abuseren / ende tot die schadelijcke

restitutie te solliciteren ende te induceren/waer in sy genoeghsaem hare stoutighepd vertoonen om de goedardighepd des jeghenwoorzigen Prince te misbruycken: ende (twelcke God verhoede) hem tegen de H. H. Staten Generael op te maecten ende in te spannen.

Het is oock te beklagen dat upt de Provincie van Zeeland/die te horen de behoudenis van de ware Religie/ mitsgaders de wettelijke Regieringe der Landen soo loffelyck boorzestaen ende bevoordert heeft/ nu dusdanige personen gecommitteert is. Qua & unde haec subita mutatio? ware dat geschied onder een Souverejn Prince/ oft in een Republicke/ die de grond-wetten van haren staet/ stricktelijck bewaect ende achtervolght/ ten soude ongemerckt/ noch ongestrafft niet passeren.

Men vindt evenwel noch luden / die dit stuck soecken te excuseren/ hoorwendende dat Reygerbergh niet qualijck kan aegenomen worden/ dat hy aen sijn Swager schrijft/ende hem soecht behulpigh te zijn:maer kunnen dit stuck daer mede goed maken / soo sal't een yder geoorloft wesen met sijn vrienden zijnde byanden van de Staet/ correspondentie te houden/ ende de gelegenthepd van onsen Staet te aviseren. Den eenen vriend ist wel geoorloft aen den anderen te schrijven/ oock die in Brabant ofte Spaignien woonen / maer niet van dingen die onsen Staet raken. Den eenen vriend mach oock den anderen wel behulpigh wesen / behoudens eere ende eed: maer niet in dingen daer in hy sijn eed ende officie soude te bruyten gaen. Indien Reygerbergh Grotium tot bekentnisse/ berou ende leetwesen van sijn boorzgaende pernitieuse actien (twelcke hy amps halven schuldigh is) hadde gesocht te vermanen ende t'induceren / soo ware sijn schrijven prijsselijck geweest. Wanneer Grotius sijn schuld erkende/leetwesen toonde/ ende om vergiffenis bad/ soudet de vrienden wel by staen boorz hem te intercederen by de H. H. Staten Generael/ ofte particulier / mitsgaders by sijn Printel. Cretel. maer dat personen van onsen Staet ende in de hoogste Regieringe arbeypden om een persoon / die soo swaerlijck misdaen hebbende in Reatu staende / sonder voetbaerdighepd hartnechelijck in sijne pernitieuse actien voort vaert / ende de selve Justificeert hier in't Land te bruygen/ ende als of hy niet misdaen en hadde pooght te restitueren/ en kan by alle verstandige en onpartijdige niet anders genomen ofte geduyt worden/als een contramine ende schadelijcke machinatie teghen den Staet des Lands. Te meer dewijle men dese restitutie/ gelijk als met gewelt den Heere Prince meent af te persen/ Grotium instruerende/ dat hy ofte aen den goeden Heere / dat is de Prince, ofte aen hem Reygerbergh behoort te schrijven/ een versoek wel gearraisonneert/ dat is/ met reden wel beklide/welcke hem soude nootsaken/na soo lange patientie/soo op hem niet geler hande werden/ om hem selven elders te stellen. Versoekende dat Grotius hem van alles in't breebe wil aviseren/ op dat hy versoek hebbe om met andere van swarighepd te sprecken. Eden of aen desen Grotius boorz den dienst des Lands soo veel gelegen ware: ende of

Het den

het den Lande schadelijck soude zijn / dat hy hem eiders ginch stellen / dat is in dienst van andere Princen sich begabe. Hoe salmen dit nemen: kan't Land Grotium niet ontbeeren: wat is dat anders / als de sententie van de H. H. Rechteren / ende de actien van de Heeren Staten Generael indirectelijck te traduceren / ofte sal hy hem eiders stellen / om upt weer-waachte het Land te beschadigen? Siet daer wat een schoone affectie hy draeght tot des Lands welbaren.

Van geen minder insichte isffer / dat Reygerfbergh aenneemt te berne-
men / wat hier de Alliantie van Dancckrijck retardeert / om 'tselbe aen Grotium ober te schryiben. Men seyd dat in de vordere Alliantie tusschen Dancckrijck ende dese Landen te maken / van wegen Dancckrijck ver-
socht word / datmen hier te Lande soude toelaten de bziije exercitie van de Paepsche Religie. Dit soude wel mogen het principaelste zijn dat de voorsz. Alliantie hier te Lande wat soude ophouden: Want de H. H. Staten de publijcke exercitie van de Paepsche Religie / (als de welke met de ruste ende welstand deser Landen niet en kan bestaen) afgeschafte hebbende / niet en konnen noch en moge resolveren / om de selbe weder-
om in te willigen ende toe te laten. Als mijn Heer Reygerfbergh sal be-
nomen hebben dat die vast gaet / sal het aen Grotium overschryiben / op dat hy sulcx nae sijn goede affectie tot de Religie ende Regieringe deser Landen (scilicet) sijne Majesteit aldaer ten besten voordrage. Sietmen niet waer dit op leydt / namelijk / om het herre des Konings ter oorzake vande Religie van dese Landen afheerigh te maken: ofte de H. H. Staten te bewegen datse om des Konings van Dancckrijck gonste te behouden / de openbare exercitie van des Paepsche Religie hier te Landen souden toelaten. Dit ist secreet van de Wisse.

Hier toe heeft Grotius van ober veel jaren getracht / want Anno 1608 heeft hy een Tragedie gemaeckt met den Titel Christus Patiens. bekleedt met een Doorzeden aen den President Lamm, te dier tyd extraordina-
ris Ambassadeur van Dancckrijck hier te Lande / waer in hy verklaert sijn genegentheyt te zijn een moderatie te maken tusschen de Paepsche ende de gereformeerde Religie. Ende om hier toe den wegh te banen / heeft hy verscheyden middelen te werck gestelt. Eerstelijck heeft hy de vijf Articulen der Remonstranten voorgestaen / ende nae sijn vermogen gesocht in de gereformeerde Kercken dooz publijcke authoriteit alhier in te voeren: dewijle de selbe met de leere des Pausdoms accorderen. Ten anderen heeft hy de Confessien der gereformeerde Kercken mis-
presen ende tegen gesproken / voozwendende datse niet anders dienden dan om scheuringen en separationen in de Christenheyt te boeden. Daer hy voegende datter maer wepnige / te weten drie ofte vier Geloofs-
articulen waren / die als hoofstucken van de Christelijcke religie behoo-
ren gearresteert te worden: ende datmen in de resten malkanderen be-
hoort te dragen / elcx sijn vryheyt latende / om daer van sulcx te geboe-
len als hy wil / ende dat dit het rechte middel is de verscheurde Christen-
heyt te

heyd te vereenigen. Dit is oock het voornemen van den Abbaet Tohan Barnevelt geweest. Hier toe heeft gebient de verhoeringe ende schadelijcken twist die hy met sijn Complicten in de gereformeerde Kercke ende Religie te wege gebracht heeft. Iae dat meer is/hy heeft in't maken vande voorsz. Crebes niet alleen aenden voorsz. Iannin beloofte te bebozderē dat de Papisten hier te Lande openbare exercitie van hare Afgoderije souden verlijsigen: maer hadde alreede verscheppen Liberijnsche Magistraten daer toe geinduceert ende bewogen/ datse de selve toestonden. Welcke God Almachtigh door de voorszichtigheyd ende vloechmoedighheyt van eenige vrome Godzuchtige Magistraten omgestoten ende verhindert heeft. Dit blijkt uyt het gene de voorsz. Iannin aen sijne Majest. van Oranchrijck rapport doende van sijne besognes/ heeft verhaelt/ namelijk: dat (gelijck den Histori-schryber Boterēus schrijft) de voornaemste in de Regteringe van Holland hem hadden be-sooft/ de vrye exercitie van de Catholijcke Religie (dat is de Pausche) hier te Lande te procureren ende bebozderen. Hier toe hebben oock de Arminianen de hand geboden/ ende alle hulpe die sy konde by gebracht. Iacobus Arminius in sekere Thesibus seyd dat hy de Paus (dien wy houden voor den Antichrist) erkent voor sijn broeder ende een Lidnaet der Kercke. Sijne Discipulen sustineren in hare Schriften dat het vryen ende conscientie-dwangh is/ den Papisten de vrye exercitie van hare Religie te verbieden.

Dit sal mogelijk by haer ontkent worden. Overfulcx sal ick hare eygene woorden stellen. Eduardus Poppius, gewesene Predicant ter Goude, seyde aldus in sijn aenwysinge tegen Bartholomeum Nicolay, jegenwoozdigh Predicant in de voorsz. Stadt.

Piet te min geboele ick/ dat de H. H. Staten genoeghsamelijck gezevert hebbende/ tgenē uyt de Roomsche Religie tot schade van hare policie soude mogen ontsaen/ ende verhoedende/ dat door de Paepsele diensten/ processien etc. gene openbare ergernisse ghegheben werden/ niet qualijck sullen doen/ indien sy om haer selven niet geen conscientie-dwangh te besmetten/ oock de Papisten exercitie hares Gods-dienst in eeniger maniere toelaten/ etc. Item in een schrift genaemt Vrije Gods-dienst, gedruyct 1627. daer Contra-Remonstrant aldus begint: Hoe buerman/ sout ghy dan oock willen/ datmen de Papisten/ soo wel als anderen/ vrye exercitie van Religie gaef: Remonstrant antwoordt. Ick kan geen swarichheyt hier in sien/ voor mijn deel/ als de Papisten verklarē dat sy haer als rechte ende getrouwe Onderfaten/ nae 's Lands rechten ende werten willen dragen.

Contra-Remonstrant buerman dit klinket my hart in d'oozen/ soude men dan de Afgoden-dienare onder ons bysheyd van hare Afgodijse Religie vergonnen? Remonstrant. Afgoderije toe te staen of toe te laten/ is/ behen ick/ gebaerlijck: maer de Afgoderije moet blijcken soo klaer als den dagh. De Papisten selve verstaen het soo/ende sullen bekennen/ datmense

datmensche niet en behoort te dulden / als het blijkt datse Afgoden-die-naers zijn. Maer dewijle sy sulcx ontkennen / ende de saeche in verschil staet / wat upkomst? wy en sijn geen onseplbare Rechters / die niet doelen en konnen ; dit is onse geloof. God selve en seyd het niet met soo veel woorden / dat sy het zijn : dat moeten wy bekennen. soo en konnen / soo en moeten wy dan geen definitief oordeel hier over vellen tot prejudicie van eens anders conscientie. Siet hier waer hecnen dese luyden het Schip willen stieren.

Maer laet ons weder keeren tot den brief. Reygerfbergh begeert van Grotius dat hy hem in't breede wil abiseren : tot wat eynde ? om wyt dat schryven occasie te hebben niet anders als van swarigheyt te spreken / dat is / dat hy alhier eenige Heeren soude mogen wijs maken / hoe groote swarigheyt het soude causeren soomen Grotium hier in't Land niet en laet weder keeren. Alreede is hier te Lande van enige Bewinthebbers van de Oost-Indische Compaignie / sonder communicatie van de seventhienen / voorgeslagen / dat in Oanckrijck opgerecht word een Oost-Indische Compaignie / ende datmen Grotium versoecht om hem ten dienst van de selve te willen laten gebuycken. Dattet dan vooz dit Land noodigh ende dienstigh soude wesen / Grotium wederom in't Vaderland te roepen ofte doen komen / op dat hy niet genootsaecht werde hem tot opzrechtinge ende vorderinge van de voozsz. Compaignie te laten employeren. Voozwaer een geweldige subject van eene soo groote deliberatie. Hebben dese Landen geen Ambassadeur in Oanckrijck : ofte sijn hier in't Land geen habile getrouwe dienaers om daer toe te gebuycken ? Waer beter dat sy voozsloegen ende delibereerden / hoe sy hare Rekeninge wel souden voltrecken / ende de Participanten in haer deughtelijck verfoeck contentement doen. Doch bresfende dat de voozsz. Bewinthebbers met haer opgezontte preter / dit stuck wercks niet sullen konnen upwercken / soo voegen haer dese groote Heeren met hare deliberatie ende inopzuyt aenloopen daer by. Gebuycken de daer toe noch de hulpe van twee vloecte ende habile vrouwen : Want daer is gheen list boven der vrouwen list. Sic quæ non profunt singula, multa iuvant.

Het tweede dat in desen brief verhandelt ofte getracteert word / is dat Nicolaes Reygerfbergh aen Grotium overschrijft den stand ende gelegentheid van de Regieringe der Stad Amsterdam. Symon de Rijcke, ende noch een van sijn humeur sijn in de Vroetschap tot Amsterdam gekomen : dat nae mijne opinie een grooten slag is. De Rijcke is couragieus, ontsiet geen Gemeente : heeft lange jaren de Soldaten betaelt, die oock seer van hem dependeren. De vier gekooren Burgemeesters sijn de besten diemen kan wenschen, Bas, Oetgens, Geurt Dircksz. Bicker. Die geen houten neus en heeft / kan wel rupcken dat hier wat onder schuyt. Wat mach dat wesen : Sommige erbarene en verre-siende Patriotten houden daer vooz dat de Complicen van de Arminiaensche Factie sijn gemiscontenteert en

de verbittert tegens de **H. H. Staten Generael** ende sijne **Print. Exec. Ho. Mem.** upt oorzake dat eenige van die **Factie** in sommige steden upt de **Doetschappen** ende **Regieringe** zijn geset: ende dat de leere der **Re-monstranten** ende van **Vorffius** inde **Nationale Synode** te **Dordrecht** is gecondenneert. **Oversuult** soercken wederom inde **Doetschappen** en **Regieringen** in te scruppen/ om haer selven te zijner tijd te mogen wreken. **Vraeght** ghy watse doen souden? **Sy** meynen datse vooz eerst upt de **Regieringe** stooten souden alle die genen die by den **Prince Ho. Mem.** daer in gestelt zijn. **Ten** tweeden/ de vergaderinge van de **H. H. Staten Generael** af schaffen / op dat elche **Provincie** volkomen meester soude mogen wesen: ende alsoo te niet doen alles wat by de selve tegens **Iohan van Oldenbarnevelt**, **Hogerbeets** ende **Grotius**, mitsgaders de **Arminiaensche Predickers** ende hare **Conventiculen** gestatueert is. **Ten** derden/ de dood van **Barnevelt**, dien sy meynen onwettelijck ende tyranne-lijck geexecuteert te zijn/ alsoo te wreecken/ datse de **Rechters** ende **Fiscalen**/ die over sijn proces ende sententie gesaen hebben/ van't selve sou te drincken souden geven. **Ten** vierden/ de **Arminiaensche leere** weder in voeren. **Ten** vijfden/ de dood van **Reynier Groenevelt**, **Henrick Slatius** ende andere verraders/ die den **Prince van Orangien Ho. Mem.** vooz genomen hadden te vermoorden/ te justifieren/ ende bande selve groot te Sancten en nieuwe **Wartelaren** te maerken.

Ich weet wel dat **Reygerfbergh** hier op sal seggen/ dat dit ydele suspi-rien / versterde calomnien ende logenen zijn. **Maer** **Leser** geloofst dat dit geen **Prognostication** zijn vanden **Italiaenschen** waersegger; ende let op dese volgende dingen/ ende oordeelt dan onpartijdelijck.

De man van **credentie** ofte **Dirck Meerman** weet wel/ of hy niet geseyd heeft tegens een van de **Doetschap** tot **Delf**; gelijk wyder upt begonst zijn/ alsoo sullen wy u daer wederom upt dongsen. **Hy** weet oock wel/ wat hy heeft geproponeert om het **ordinare Colligie** van de **H. H. Staten Generael** (welcke de **Arminiaensche Factie** meest in den wegh is) af te schaffen. **Enige** beginnen te seggen/ dat **Barnevelt** een **zroom Pa-rirot** is geweest ende onschuldig gedood: ende dat de **Rechters** veel eer sulcx verdient hebben; ende datmen haer de selve gangh behoort te laten gaen.

Den Officier ende eenige **Heeren** vander **Gouda** hebben noch niet hergeten/ dat een **Arminiaen** in de **Schuyre** tegens haer seyde: **Als** wy meester zijn/ wy sullense niet senden nae **Lobesteyn**/ gelijkmen de onse nu doet: maer sullense van hant helpen. **Men** siet oock/ hoe se **Iohan Wtenbogaert** ende **Niclaes Grevinchoven** die om hare factieuse **Actien** tegen het **Land** gebluchtet waren/ in grooter eeren houden: mitsgaders **Bernardus Dwinglo**, **Hacrus Wellingius**, **Cornelius Geistranus**, **Gerardus Velsius**, ende andere afgesette **Predicanten**/ die aen de **moozbadige conspiratie** tegen den **Prince van Orangien Ho. Mem.** schuldigh zijn/ niet alleen vooz **zrome** luden houden / maer oock als **Predickers** in haren dienst gebzupt.

gebuycken. **Lefer** besiet mede wat sy beschrijven in haer boeckhen de Vrije Gods-dienst genaemt pagina 36. Alle loop heeft sijn weerloop, die nu boven is, leyd morgen onder. Daer is geen dooderlicker, geen onversoenlicker, geen bloediger haet, als van een geperste consciencie, geen die vinniger is, die stercker uyt-berst, ende op alle occasien loert om haer te wreecken, ende van't jock te ontslaen. Let dan op de weersteuyt &c. en pag. 43. **Antwoordende opt gene** Douchier **Predicant** bande **Walsche** kercke tot **Amsterdam** gepredict heeft: **namelijck/ dat de H. H. Staten de wapenen principelijck aengenomen hebben / om de gereformeerde Religie booz te staen ende te beschermen; seyd** dat daer mede de brand-klock getrocken word voor allerley Secten, dat lan alle-man met de knodfe op traet word ghebracht, ende de Remonstranten 'tswaerd in de hand gegeven, om tegen de Regerende Staten op te staen, ende hun de vrije exercitie van hare Religie die sy niet harde, wreede ende onbarmhertige Placcaten verhinderen, met ghewelt ende wapenen af te dwingen. **'tRecht** komt haer toe nae't seggen van desen Predicant, ende 'tbeste recht datter ter Wereld kan zijn, want het is een gemeen recht, daer d'een soo veel in te seggen heeft als d'andere, de reden is dese. Een van beyden moet volgen. Of een yegelijk moet vrystaen voor sijne Religie de wapenen aen te nemen, of niemand. reden. Elcx consciencie geld evenveel, niemand is Rechter over een anders consciencie, ende daer nae: **Wel** aen dan, **oghy** Remonstrantsche helden, ghy word gedwongen, ghy word verhindert en belet in uwe vrije exercitie van het Calvinisch en Dortsche gebroedfel; ghy sucht nu seven Iaren onder het jock van hare harde ende sware Placcaten: hebbe ghy een geloof dat door de goede wercken, door de liefde, door den yver voor uwe Religie, voor de vryheyd van uwe consciencie ktachtigh ende dadigh is, smijter op, dattet Sint Veltén haelt, &c. **Doeght hier nu by dat te Soetermeer op den 22. Martij 1627. een Arminiaensche Predicant/ sijn Predicatie besluytende met een gebed / onder anderen gebeden heeft / dat** God den Prince van Orangien wilde stercken in sijn voornemen dat hy by de hand hadde genomen. **Daer nae sprekende van de Mede-broeders die in ballingschap swerven/ bad:** dat de Heere wilde geven, dat het bloed van de Heyligen die alreede onnoosel omgebracht waren soude mogen gewroken werden: of dat God de saecken alsoo wilde keeren, dat nae desen mochte blijcken, datse onnoosel gestorven en omgebracht waren. **Lefer ghedencht hier nevens aen de wreede ende opwoerige actien van dit volck/ doen sy niet harde Placcaten de ware gereformeerden vervolgden/ heymelijcke Liguen ende comploterie maekten/ haer tegens de H. H. Staten Generael ende den Prince van Orangien opstelden/ Waertgelders aennamen/ eerlijcke Burgers mis handelden ende verdrachten/ de Justitie de hand sloten/ ende niet toe en lieten de geoppresseerde en dolerende personen in rechte ontsangen soude werden. Ende maect dan eens gissinge wat deffem dese luyden booz hebben/ en of het niet ten leste op't geneick verhaelt hebbe/uytkomen sal/so sy onberhindert mogen booztgaaen.**

Confidereert mede hoe de Papisten hier worden opgehijft / om de wapenen

wapenen in de hand te nemen / ende met geweld de **H. V. Staten** te dwingen haer de vrije exercitie van hare **Afgoderijen** toe te laten.

Indien ondertusschen de **H. Burgemeesteren** van Amsterdam / onder welchen twee ofte drie professie doen van de gereformeerde **Religie** die binnen hare **Stadt** publickelyck woxt geerereert / aende **voorz.** **Factie** ende **comploterte onschuldigh** zijn / gelijk ick verhope : soo behooven sy op dit schrijven van **Reygerbergh** te letten / haer selven **voorz** al de **wereld** verantwoorden ende **supberen** / ende hare **actie** tegens **Reygerbergh** in **stitueren** / als die haer **voorz** al de **wereld** heeft verdacht **gemaect** / ende haren **naem** ende **faem** ten **hooghten** **g.** **ledeert** ende **gequetst**. Ende by soo verre sy sulcx niet en doen / en dit **ongemerckt** heenen laten gaen / sullen sy haer selven by alle goede **Patriotten** **suspect** maechen.

De **Arminianen** roemen **doorzaens** seer op dese **verkiefsinge** van **Symon** de **Rijcke** ende **Iacob Vinck** tot **Waetspersoonen** van die **treffelycke Stadt** : Soo moeten sy dan weten dat dit leyt op een **quaet** ende **pernitieus** **deffein** / welke hier **eenige** **mate** van **Reygerbergh** **ontdeckt** woxt. **Want** wat is dat te seggen / dat **Symon** de **Rijcke** **courageus** is, op de **Gemeente** niet en past, ende dat de **Soldaten** aen hem **dependencies** ? **Wilmen** al daer de **Arminiaensche Factie** die by nae **verstoben** was / **wederom** **vernieuwen** ende **opzechten** ? **Wilmen** **wederom** de **gereformeerde Kerche** met **Waertgelders** te keer gaen ende met **Soldaten** dwingen ? **dit is** het **oude Arminiaensche** ende **Barnveltsche** **spel**. Ende hoe weet **Reygerbergh** dit / ten zy dattet van **Amsterdam** hem **bekent** **gemaect** sy ? **O domus ampla quam dispari domino dominaris.**

Wat **schoxter** aen de **Gemeente** tot **Amsterdam** / dat **Symon** de **Rijcke** moet **gebruyckt** worden / om die nae **synen** **stijben** **kop** met **Soldaten** te dwingen ? om datse haer te seer onder de **Arminiaensche Factie** **kantet** / ende niet kan **verdragen** datse hare **conventieulen** **sonder** **nood** / tot **ont-rustinge** ende **verderf** **vande Stadt** aldaer **vrijelijck** **souden** **mogen** **houden** ? want die **Gemeente** is soo **eerbiedigh** ende **gehoorzaem** aen hare **Oberheyp** / ende **gewilligh** om te **contribueren** tot des **gemeene Lands** **middelen** / alse te **wenschen** is : ende **behalven** dat soo **stiel** ende **vredigh** als **eenige** **andere**. **Waer** toe sal dan dit **dwingen** van de **Gemeente** met **Soldaten** **konnen** **dienen** / als tot **weder** **opzechtlinge** van die **schadelijcke Factie**.

Reygerbergh **sepd** van een **plaetse** te **verkiefen**, om met **volkomen** **resolutie** te **mogen** **gaen**. **Soo** **schijnter** **datmen** den **aenflagh** **ergens** **will** **beginnen** / **namelijck** tot **Amsterdam** in die **Stadt** die de **rijckste** en **mach-tigste** is / daermen de **oude** ende **vrome** **Patriotten** / die't **Waderland** en de **Kercke** soo **groote** **diensten** **gedaen** hebben / **upt** de **Regieringe** heeft **geweert** / op dat d'andere 'tspel nae haer **hand** **souden** **mogen** **setten**. De **Demonstranten** **berhopen** dat hare **ter** **neder** **getwoyzene Factie** **voorz** de **segentwoozdige** **Magistraet** / **wederom** sal **gerestaureert** ende **opgerecht** worden. **Daerom** **lieskosen** ende **prijfen** **syse** niet **alleen** / **maer** **hijsen** **ook** de

doek de selve op tegen hare getrouwe Predicanten ende goede gemeen-
te: gelijk in hare Vrije Gods-dienst te sien is. Is dat niet te beklagen/
dat die Stadt die te voozen een Instrument is geweest om de Armini-
aensche Factie te wederstaen / ende de supbere leere der gereformeerde
Kercken te beschermen / nu haer sal laten misleiden ende misbruycken
om de voozse Factie op de been te helpen / ende de gereformeerde Kerc-
ken tegen te staen ende te verdrucken?

Hanght dan de behoudenis van't Land daer aen / datse dese Factie
weder opgerecht worde? sal't Land geen welbaren hebben / ten zy dat
de uytgebannen Predicanten / Grotius, Wtenbogaert, &c. ingeroepen en-
de bysheyd om vergaderingen te houden / ende nieuwe comploterien te
maken gegeven werde? Ick weet wel dat de Remonstranten een pege-
lijk dit pogen in te planten / dat alle swarigheden ende onheplen die
onze Vaderland binnen vier ofte vyf jaren zijn overgekomen / nergens
anders van daen komen / dan dat God op ons vertoont is / om dat
nien in de Doytsche Synode hare leere heeft gecondemneert / ende haer
niet alleen van hare Kerckelijche dienften ontfet / maer doek uyt den
Lande gesaegt. Waer op tot antwoord dient / dat onse beelvoudige ende
grootte sonden / mitfgaders onse ondanchbaerhepd tegens den Heere /
dozake van onse plagen zijn. God heeft hier sijn Kercke geplant / sijn
licht der waerhepd laten schijnen / ende den onberbalsten Gods-dienst
geschoncken. Maer wat Land isser daer de Religie en Kercken-dienst
(die het fundament van onsen Staet is) minder wort geacht ende we-
niger gehandhaeft / ofte daermen befliger de selve mach lasteren / be-
schimpen ende bestrijden? Dit sijn ontwisselijck de dozaken onser pla-
gen. Ten tweeden / datse haer beklagen ober de Doytsche Synoden /
doense sonder reden. Want volgens Gods woord ende de practijche
van de oude Kercken / soo en konden de Kerckelijche twisten door geen
ander middel ter neer gelepd worden. Het is waer dat dese uyt het Land
zijn gebracht ende gebannen: maer dat is geschied om datse de Hooge
Overhepd niet wilden gehoozamen in een saecke diese sonder quetsin-
ge van hare consciencie konden doen / ende volgens hare epgene leere
schuldigh waren te doen. De H. H. Staten Generael hebben haer ver-
socht / datse behoudende hare tractementen ofte gagie / een Acte van
stilstand wilden tepchenen / waer by sy souden belouwen haer te onthou-
den van alle Kerckelijche dienften / op dat het Land ende de Kercken tot
ruste eenighepd gebracht mochten werden. Dat hebben sy gewepgert.
Waerom de H. H. Staten Generael hreesende datse met hare Conven-
ticulen ende opzwerige Pzedicatie / volgende haren ouden aert / de goe-
de Gemeenten in gedurigen twist ende scheuringe souden houden / goed-
gebonden hebben haer uyt den Lande te senden. Datse die Acte van
stilstand / sonder quetsinge harer consciencien wel mochten / en volgens
haer epgene leere schuldigh waren te tepchenen / blycht uyt 'egene Epif-
copius eene van hare Leeraers gedreben ende geschreben heeft: Indien

de Magistraten yet wes beveelen nae haer eygen goetduncken, 'tis een Christen niet geoorloft, haer te wederstaen, ofte daer tegens te stellen; haer ampt is datse verdragen, indient verdragelick is, ofte indient niet verdragelick is, veel liever den dood te sterven, dan yets oproerlick aen te rechten. Vergaderingen, Collegien ende Conventiculen te maken sonder consent ende ooghluyckinge van de Hoge Overheden, insonderheyd tegen wil ende danck van de selve, staet geen Christen vry. **Sy hebben in Zaband wonende haer wel stil gehouden van Conventiculen te maken en Kerckelijcke diensten te exerceren: waerom soudens sy dan in Holland selve niet konnen doen? Ten is dan geene Religie ofte consciencie die haer d'ringht/ want sy hebben altijd de verschillende poincten seer sleyn geacht. D'En sepde dattet 't schynsel van een nagel niet waerdigh was/ dewyl het niet meer verscheelde/ als een siecke vrou ende een krank wijs: D'ander sepde dattet verschil fundament der saligheyt niet en raecte: datmen daerom niet en behoorde van den anderen te scheidn/ ofte separate Vergaderinge aen te stellen. Iae sy hebben de Overheyt geinduccert om tegen de aparte Vergaderingen der Contra-Remonstranten Placcaten te maechen.**

Het is oock wel bekent datse seer stoffen ende roemen van hare vromighheyt ende godsaligheyt. Maer dat hemmen alle Secten wel. Hoe vroom en Godsaligh sy zijn/ getuyghet haren Martelaer H. Slatius in sijn boecken recht vooz sijn dood in de gebangenisse beschreiben. Men kent de Vogelen aen hare veeren / ende de boomen aen hare vruchten. Om dan dit volck recht te leeren hemmen / soo let vooz eerst op't gene Franciscus Campanella den Koningh van Spaignien raed gebende hoe men de vereenighde Nederlanden sal vermeesteren/ schrijft; namelijk/ datmen hyden moet uytmaken, die disputen aldaer onder't volck moveren, van den vrien wille, predestinatie, voorsienigheyt Gods, ontrent het quaet &c. datmen veel boecken moet schrijven, ende het geschil lange ophouden, sonder dattet afgedaen worde; om alsoo twist onder dat volck te maken. **Waer op mede staet tgene Emanuel Meteren verhaelt op eynde van sijn 23. boeck/ te weten/ dat te Thonon in Savoyen een Collegie ofte Broederichap is opgericht, ende van den Paus Clemens de 8. geconfirmeert Anno 1599. om eenige Predicanton ende hoofden van de gereformeerde Religie te brengen tot dienst van den Paus, ende door de selve de gereformeerde Kercken ende Landen in roer te stellen. De Broeders van dese Societeyt uytgefondn zijnde, hebben rapport gedaen dat sy de saken soo verre gebracht hadden, dat de Paus hem mochte verfekeren, datter soo veel Predicanten ende andere gewonnen ende gesuborneert waren. datmen eenige beroerte konde beroekenen tot voordeel van de Catholijcken, verhopende ten lesten by een Concilium door den mond ende sententie van de Ministers de ghereformeerde Religie te doen condemnieren. Ten anderen / soo raed Campanella den Koningh: gelijck de Poeten dichten van Cadmus / dat hy om 't gebied van Theben in Beotia te verkrijgen / den Draeck die Theben bewaerde / ombzacht / ende dat hy de tanden vanden selven Draecken gingh saepen/ waer uyt Soldaten op**

daten oploffessen / die daer nae malkanderen versloegen ende ombzachten : Alsoo moet den Koning oock om het gebied van de Nederlanden te verkriggen / ombzengen den Dyaech / die 't selve Land bewaert / namelijk den Prince van Orangien / ende daer nae moet hy de tanden saep / dat is / onder de printipaelste Regierbers van 't Land twist en oneenighepd saepen / op dat alsoo de Nederlanders als Soldaten upt die tanden gewassen / elckanderen mogen verslaen ende ombzengen.

Leser applicceert dit nu eens op de Remonstranten ende hare Factie / soo sult ghy haest gewaer worden wat dit booz volck is. Hebben sy niet hier te Lande doezighe disputen ende twisten gemaecht over de Pzedestinatie / vryen wille / boozsienighepd Gods ontrent het quade ? jae sy en sijn daer mede niet te vreden geweest / maer hebben oock bestreden de oneyndelichhepd / ende alwetenshepd Gods / de Godhepd des Soons ende des H. Geests : Sy hebben oock tegen gesproken de leere van de Erffsonde / van de holdoeninge Christi booz onse sonden / van de rechtvaardigmakinge / vande volkomenhepd des menschen in desen leven / en veel anderen meer. Hebbense niet meenighden van boeckens en Tabbellen gemaect met logenen / lasteringen / caloumien en inbedriven boozspect ? hebbense hier mede niet bitteren twist / oneenighepd en verdeelthepd in de gereformeerde Kercken ontstecken ende veroorzaecht / alsoo dat d'eene Burger tegen den anderen / d'een Stadt tegen d'ander / jae d'eene Provincie tegen d'andere begonde op te staen ? Sijn sy niet die gene / die niet wilden gedogen datter een Nationael Synodus gehouden souden werden / om aldaer de opgeresene disputen ter neder te leggen / ende de Kercken tot vreden ende eenighepd te brengen ? Sijn sy niet die gene / die geconspireert hebben tegen den Prince van Orangien Ho. Mem. van wiens getrouwichepd ende groote diensten aen't Vaderland bewesen / de vanden selve getuppen ? hebben sy niet voorgezomen (o groutwel der groutwelen !) den selbigen om te brengen ende te vermoorden ! Welck niet alleen moet roegeschreven worden eenige wepnige die daer ober sijn gekraft / maer de gantsche Factie : aengesien Henricus Slatius in sijne confessie verklaert / dat verscheyden uptgesepde Remonstrantsche Predicanten Anno 1622. hant sepden remisse te hebben) datter wat voorgezomen was tegen sijn Excellentie ende om den Staet van 't Land te veranderen. Dozbeekt nu Leser / wat bromighepd / wat Godsalighepd dit volck toe te schryven sy : en of sy niet in der daer sijn een Ligue ofte Factie vanden Koning van Spagnien omgekocht / gesuborneert ende uptgemaecht / om dooz hare hulpe meester te worden van dese Landen. Te meer demyle sy noch heden daeghs corespondentie houden met Popen en Jesuyten die haer hier te Landen upt Zaband komen besocchen / om met haer te complacieren. Gelych sy oock volgen de Negotiatie ofte loose treken der Jesuyten / namelijk / die toelaren dat yemand mach secreet Catholijck wesen / ende nachtrags in de gereformeerde Kercke ter Pzedicatie gaen / ende op verboden dagen vleesch

gen vleesch eten: Also laten dese mede toe/ dat yemand van hare Factie/ niet alleen inde gereformeerde Kercke de Predicatiën hoorz/ maer oock ten Avondmael gae: gelijk hier boozen aengewesen is. Ende op dat aen allen desen niemand twijfsele/ soo ist dat sy mede meer als andere Secreten/ booz de Papisten plekten/ sustinerende datse hier te Lande soo wel als andere/ bije exercitie van hare Religie behooren te hebben.

Let mede op't gene de Factie in de politijche Regieringe aengerecht heeft/ hoese comploterien ende heymelijche Ligen hebben gemaecht/ nieuw volck van Oorloge ofte Waertgelders aengenomen tegen de N. N. Staten Generael ende den Prince van Oranjen/ hoese den eed van de Soldaten ende hare Schutters pooghden te veranderen/ schanffen tegens hare eygene Burgers maecten/ en ruyen van Inlands oorloge ober al sochten te ontfaken/ op dat het Land weer- loos en reddeloos gemaect/ onbermijdelijck in handen van den Koningh van Spaignien soude moeten verballen.

Maer genomen dat dese Factie soo pernicious ende schadelijck niet en ware/ dat oock van haer alsulche droebige vruchten niet te verwachten stonden/ soo en behooren eben- wel gecne Magistraten die de rust ende vrede van hare Gemeente soecken/ te arbeiden/ dat de selve wederom hier te Lande in cruppe ende choofd boven krijge. Ende al waer't dat andere sulck deden/ soo en voeght het de Magistraten van Amsterdam niet. Want nergens han dese Factie met minder glim opgerecht worden/ aengesien aldaer geen Arminiaensche Predicant opt in dienst is geweest; de Arminiaensche leere noyt is gepredicht/ en die Gemeente altijd by de oude supbere gereformeerde Religie/ sonder eenige veranderinge is gebleven/ de welke de Predicanten tot noch toe eenpaerlijck hebben verkondight.

Het is waer dat eenige weynige/ pprofessie gedaen hebbende van de Gereformeerde Religie/ sonder nood ende oorzaak/ haer van de Kercke aldaer hebben afgesondert ende nieuwe Conventiculen opgerecht/ daer by eenige Neutralisten ende Libertijnen/ die te bozen van uptterlijche vergaderingen geen werck en maecten/ haer geboeght hebben/ om die Factie in andere plaetsen te stijben. Doch isst de pijn wel waert/ om thien ofte twintigh personen/ die een nieuwe Secte ofte Factie willen opwerpen/ die Stadt in geduyzigen onrust houden?

Maer de Magistraten wel regeeren nae gestabiliseerde wetten/ ende de Placcaten der Hoge Overhepd ter executie stellen/ daer en behoebense geen Soldaten tegen hare Gemeenten. Dit leert de nature/ de reden ende erbarenthepd. Als de Magistraten de gestabiliseerde wetten der Hoge Overhepd niet en mainteneren noch handhaben/ soo maken sy de banden van hare Regieringe los. Ende gelijk het een vergrippinge is aen een vreemt Ampt ende groote confusie baert/ dat Gemeenten by haer selven de Placcaten van de Hoge Overhepd willen executeren: Alsoo veroorzaeckt geen minder confusie/ dat Magistraten tegen de wetten

wetten van de Hoge Oberhepd / op de actien van seditieuse persoonen. conuiberen ende dooz den vinger sien / ende de Gemeenten die haer aen die wetten willen houden / met Soldaten ende dood schieten wille dwingen.

Geen Republijcke / geen Koningrijck kan bestaen sonder eenighepd. Daer en kan geen eenighepd zijn / daer de Oberheden van verschepden opinie in't stuck der Religie zijn. Jae uyt de verschepdenhepd van de Religie spruyten oock andere misverstanden. De gronden van eenen vasten Staet zijn Religie, Iustitie, Politijcke ende Krijghs-ordre. Wanneer de Oberheden dese eendrachtelijck hanthaben / sal't wel gaen. En wanneer sy onder den anderen daer ober twisten / sal't groote verweringe veroorzaken. Dit hebben wy onlanghs gesien / wanneer de Barneveltse Factie die vier gronden hadden los gemaect / welcke dooz Gods seggen de N. D. Staten Generael / sijn Princel. Excel. ende eenige Leden ende Steden / deser Landen wederom vast gestelt hebben. Waer toe de Stadt van Amsterdam het hare loffelijck heeft gecontribueert. Soudet dan niet wesen te beklagen / dat die Stadt nemende eenen contrarie cours / die schadelijcke Factie de hand soude bieden?

Het is de beste ende seckerste Regieringe daer de Magistraet van de Gemeente bemint werdt. Ter contrarie de Gemeente te achten / deselve met wapenen te willen dwingen / maecht groote verbitteringe. Het is der Czannen spreck-woord / oderint dum metuant, dat is / laet is my haten / alse my maer vreesen. Maer als de Koningh van Spaignien die tale begonde te spreken / ende dese Nederlanden sijn Ondersaten met harde Placcaten wilde dwingen / hy heeftse tegens hem soo verbittert ende gemisccontenteert / datse nae Engeland / Oost-land ende elders sijn veretrocken / ende Nederland tot een dypshups is geworpen. Dooz desen ist geweest de hooghste betrachtinge / ende principale ooghmerck van de Magistraten tot Amsterdam / alsoo te regeeren datse van hare Gemeente gelieft ende bemint mochten werden. Daer dooz heeft hare Regeeringe gekloeft / hare Stadt toegenomen / ende is van de vermaertste en rijkste Hoop-steden van Europa geworpen. Willen sy nu eenen anderen wegh ingaen / sy sien toe datse haren rijkdom ende rafsijcke niet en komen te verliesen.

Men heeft tot allen tijden behonden / dat groote ende hermaerde Hoop-steden sijn verballen ende klein geworpen / wanneer de Magistraten in misverstand gekomen zijnde met hare Gemeente / de selve wilde dwingen met wapenen. De Hoopman blied de wapenen / siende datmen hem daer mede te keer wil gaen / hy vertreckt ende transpoteert hem ter plaerse daer hy in verseckerthepd sijn handel mach drijven. Hier van konnen Bugge ende Antwerpen ghetuygen / die daer dooz tot decadentie sijn gekomen.

Geen vaster burgh is dooz een Magistraet / geen stercker Kasteel / geen seckerder lijfwacht / als het vertrouwen op sijne Gemeente. Waer de

Magistraet sijn Gemeente vertrouwt/ daer vertrouwt ende bemint de Gemeente hare Magistraet. Ter contrarie isser niet dat meer miscontentement ende achterdencken geest by de Gemeente/ dan datse by de Magistraet mis vertrouwt werd. 't Vertrouwen op de Gemeente vermacht veel meer sonder wapenen/ als veel honderd gewapende Soldaten. 't Welck in de beroerte binnen Amsterdam/ soo over acht ofte negen jaren/ als nu onlanghs voorgevallen/ wel gebleecken heeft.

Desen briez seyd oock/ dat de Heer Balfus aengenomen heeft tot Amsterdam goede devoiren te doen. Wat sijn doch dese goede devoiren? dat hy sich soude aen de Magistraet van Amsterdam addreßeren ende induce ren/ datse de restitutie Grotij soude willen bevoorden ende te wege brengen/ dat dien man in 't Land soude mogen weder keeren. Een losselijck devoir van een persoon zijnde in den eed en dienst van 't Land/ een voornaemste Akenmeester in de Akenkamer van Holland. Sijn de Collegien hoge ende lage aldus gestelt/ ende niet soodanige personen voorsien/ wat wilt dan eyntelijck van onse Valerland werden?

Hier mede woorden oock niet weynigh verdacht gemacht de Magistraet ende staetspersonen van de Stadt van Amsterdam/ als die soodanige schadelijcke personen/ als Grotius ende sijn gelijcke zijn/ wederom in 't land willen helpen brengen. Tot wat eynde? om de Kercke ende Politie te verstoozen/ ende den Staet van 't Land te veranderen? dat ware te beklagen. Doch hope datse in dese gevaerlijcken tijd/ haer soo sullen bedencken ende verklaren/ dat alle vrome Patriotten sulcke suspicien sullen laten baren.

Doch hier is wat goeds dat de vrome Patriotten verquicht/ nameelijck/ dat de Fauteurs van Grotius, in dit werck den Heere Prince van Oranjen op haer zijde/ oft tot haren wille hebben/ seggense datse hem niet te seer moeten persen: want Flea potest, frangi non potest: dat is/ men kan niet versoeken ende redenen van inductie zyn ghemoed daer toe nenghen: maer men kan hem niet dwinghen. Item datse breefen/ datse met haer dickmael komen ende ernstigh aenhouden sichtlichijck souden verbeelen. Wy vertrouwen dat de Heere Prince/ lettende op sijn Vaders ende Broeders bepde loslijcker en onsterflijcker memorie/ heretelijcke affectie tot de ware Religie ende welstand der Landen/ der selver loslijcke hoestappen/ gelijck hy alrede ten dienste der Landen en vzeugt der vromen begonnen heeft/ kloechmoedelijck in des Heeren breefe sal naevolgen; ende sich tot dit schadelijck voornemen deser Factie/ noch dwingen/ noch bewegen laten: Maer de ware Religie ende de wettelijcke Regieringe by de W. H. Staten Generael ende sijn Heer Broeder Hog. Mem. geresabilieert/ omhelsen ende handhouden; Ende alle mepneedige raetslagen en comploterien/ die daer tegens voorgekomen werden/ met sijn auzoriteit tegenstaen ende verstoozen sal.

Ten verden wort hier van Reygerbergh verhaelt een Dasquil/ dat tot Amsterdam soude zyn gestropt. Het is wonder darmen hier van so veel wercks

werckſ maect/ dewijle men tot Amſterdam ſo weynigh daer van weet te ſpreken. Indien het uyt de penne van een Patriot / hebbende kennisſ van ſaken/ boozgekommen ware / het ſoude pertinentere ende bondiger geſtelt zyn; daer ſoude meer ſtoffe in gebonden worden/ en 'tſoude by de goede Patriotten beter bekend weſen: maer nu wandelt het onder de Grotianen, die ſendent van Amſterdam in den Hage/ ende van daer ſchickment nae Parys. 't Welck geen kleyn bedencken geeft/ dat het wel uyt een andere koocker mochte komen/ namelijk van ſoodantige die gaerne de goede Gemeente van Amſterdam by hare Magiſtraet hatelijck ende ſtinckende ſoude maken; ende eenige Raetsperſoonen/ die de gereformeerde Religie wel toegeſtaen zyn/ ende in tijd des noods bereyde ſouden weſen met goed ende bloed de ſelbe booz te kaen / by de Gemeente pogen verbaht te maken ende hare herten van de ſelbe te verbyeenden/ noemende de ſelbe Waggelmufen/ datſe in't kieſen van eenige Raetsperſoonen (welck de alderbeſte Patriotten kan geberren) een miſſlagh mogen gehad hebben.

Dit en ware ſoo wonder niet: want dieghelijcke tollen hebben wel meer omgegaen. Die de propooſten van goede Patriotten aende Magiſtraten ten erghſten overdragen / ſouden dit oock wel konnen doen. Men ſiet oock dat de luyden bedertelijck daer toe geſijft worden. Want wat heeſtmen anders booz alſmen den geenen die metter houden vande Arminiaenſche Conventiculen tegen de Plaetaten van de Hoge Overhepb hebben gedelingueert/ in hare ampten ende digniteyten niet alleen laet/ maer oock tot nieuwe promoveert ende bozert. Alſmen de beſte Patriotten uyt de Regieringe houd/ ja uyt hare Ampten verſtoot/ daer in ſtellende den geenen die de Religie vrand zyn. Alſmen propooſten boert van Barnevelt met de nagelen wederom uyt het graſte krabbelen: ende op de plaerſe daer hy is geexecuteert hem een uytgehoudē beelb op te rechten. Als de man van credentie boozgeeft ende andere ſoeckt wijs te maken / dat de Predicanten de oorzake zyn van alle de moeyten ende ſwarigheden: datſe al te veel authoriterts ende gefachts hebben: datmenſe moet muylbanden. Als andere ſeggen/ datmen alle de Predicanten te ſamen in een ſchip behoort te ſetten ende na Goſt-Indien te ſenden: Ende alſutche quade krijters ende laſteracs in de Regieringe bozert. Of dit den rechten wegh niet en is om de oude twiſten te vernieuwen/ de Arminiaenſche Factie te ſhiben/ ende 't Land in't uytterſte perijckel te brengen/ gebe ick den verſtandigen Leſer te bedencken.

God de Heere betoont noch dagelijck dat hy met ons is / ons openbarende de practijcken ende looſe aenſlagen der quaetwilligen. Daer wy ſijn ſoo plomp en verkeert dat wy't in den wind ſlaende ons profye daer mede niet en doen. De conſpiratie tegen den Heere Prince van Orangien ende den Staet des Lands booz vier jaren uytgekomen ende ontdeckt/ was een goede occasie om de Religie ende Regieringe vaſt te ſtellen: waerom heeſtmenſe niet waer ghenomen? 't Boozleden jaar

hebben de brieven van Wrenbogaert aen sijn huyshrouwte geschreben/ ontdeckt de kleynmoedighede ende desperatie/ waer toe die Factie begonde te verballen/ upt oorzaak van de goede Resolutie den 9. Maerten van Holland ende West-Overijssel in Julio des selven jaers genomen. Waerom houdmen dien boet niet? waerom sietmen die resolutie niet ter executie? Nu is wederom dese comploterie ontdeckt/ ende geeft occasie om de Religie ende Regieringe in meerder verskertheit te stellen. Sullen wy noch niet wijs werden ende op onse stuck letten? boozwaer wy sijn niet waerdigh dat ons de Heere wederom de hand biede.

Is wel een losse Regieringe/ die niet op vaste wetten/ maer op de humeuren van menschen gefondeert is/ ende met de menschen verandert. Dat dan hier op letten die in hoge Regieringe sijn/ maintinerende booz hare autoziteyt de ware Religie en goede wetten van de Landen. Dat hier op letten de Magistraet van Amsterdam/ om hare goede Gemeente niet te mistrouwen/ ende hare Kercke in rust ende vrede te houden. Dat hier op letten de goede Gemeenten/ om haer vast te houden aen de ware gereformeerde Religie/ de kracht van dien met een godsaligh leven betoonende/ ende hare wettelijke Oberheyt met behoorzijckhe onderdanighede respecterende. Ende indien men hen hare bypheyde soude pogen te verhozen/ 'tzy met ontwapenen/ van de wacht te ontfetten/ ofte met Soldaten te vermeesteren/ datse niet met wapenen ofte dadelijckheden hare bypheyde boozstaen ende beschermen/ maer met doliantie ende Remonstrantien haer adzesserer aen de wettelijke Oberheyt om van de selve in hare gerechtighede beschermt te werden.

Nac-reden.

Werheyt lievende Leser/ hier boozen is geseyd dat de Arminiaensche Factie boozgenomen heeft yet tegen de ware gereformeerde Religie ende de seggenwoordighe Regieringe te attenteren tot verderf van onse lieve Vaderland: waer toe oock eenighe documenten sijn by gebracht. Edoch tot naerder openinge ende seckerheyt/ let op dit naecholgende. In een boeck ghenaemt Achabs Biddagh schryven de Remonstranten; kan het niet geschieden dat de Gemeente der Remonstranten haren Gods dienst vrijelijck oeffenen, sonder dat haer de saecken des Lands keeren. Soo moet even het swaerste meest wegen: Soo heeftmen dan oock van de Leeraers ende Christelicke Gemeente niet te verwachten, datse om dese ofte die consideratie van het gemeene Vaderland haren Gods-dienst souden laten te oeffenen. Hier by komt datse Anno 1626. Vergaderinge hebben gehouden/ waer toe de principaelste ende notabelste van hare Factie/ soo Kerckelijcke als Politijcke personen/ sijn beschreben ende ontboden/ om met malkanderen te overleggen wat haer te doen staet tot wederoprechtinge van hare saecke? Ende naedien sulcx geen Predicanten werck alleen is, of niet personen van aensien, ende die in Politijcke saecken, en in materie van

terre van Staet ervaren zijn, daer toe moeten gebruyct worden? Om nu soodanige praefoonen te bekomen / arbejden sy om Hugo de Groot ende Johannes Wtenbogaert wederom in't Land te brengen / op dat dese met Reygerfbergh, Beaumont, Bafius ende Meerman dit werck by de hand mochten nemen. Waer toe de Remonstranten de wegh banen/ als sy in hare booz-reben ban't gebefoigneerde binnen Rotterdam Anno 1619. de jegenwoordige Overheden lasteren/ de selve noemende eerloofse weyfelers, nieu opgeworpene quidams, moordadige Tyrannen, die om een hand vol Staets hare zielen te koop dragen. **Iae de selbige vergelijckende by den moorderfchen Koningh Herodes, seggen** datte in geen Land van couragie te lijden zijn. **Waer toe dit dient openbaren sy in hare Morgen-wecker met dese woorden:** Maer o ghy vrome Bataviers, sult ghy dit noch langer verdragen? och ongeluckigh Vaderland, sult ghy noch langer sulcke menfchen konnen lijden? Neen vrome Bataviers, ick weet ghy sult u naem niet willen verliefen: Neen Vaderland, ick weet dat ghy uwe vryheyd foeckt. Wat rekeert dan te doen? niet anders vrome Patriotten, als te nemen de wapenen uwer rechtvaerdigheyd, ende die te gebruycken tegens de verdruckers uwer Privilegien, de vermoorders uwer vryheyd, ende de verslinders uwes Vaderlands. Ten ontbreect immers aen geen macht; foudet dan ontbreecten aen de wille? dat verhoede God. Want ghy dan erger van conditie foud zijn, als de Turckfche slaven, &c. Vanght dan aen, omhelst kloekmoedigheyd, stelt particuliere confideration aen deen zijde, ende maect u quijt de Tijgers die u haten. **Dese Factie opgerecht ende 't Land in beroerte ghestelt zynde/ bzaecht ghy Ieser / hoe't dan wil gaen / ende wafse dan sullen doen? dat seggen sy in haren Christalijnen Spiegel, te weten / datse liever onder het Spaenscheals Geneeffche jock willen leven; datse liever willen gestraft wesen van den rechten natuerlicken Vader (dat is van den Koningh van Spaignien) als van den Stijf-Vader (dat is van den jeghentwoordighe Heeren Staten.) Welck soo veel te seggen is/ datse met den Koning van Hispanien souden accorderen/ ende 't Land aen hem overleveren.**

Ontwaecht dan ghy vrome Patriotten / let hier op ghy kloekfinnige Bataviers. Insonderheyt opent uwe oogen ghy wyse Regierders des Vaderlands / ende neeme ter herten de arglistige comploterien ende perniticuse aenslagen van dese Factie. Gedenckt hoe dese Provincien nu seven Jaeren hebben gehad rust ende vrede / sonder datmen er gens Waert-gelders van noode heeft gehad: denckt hoe de gereformeerde Kercken in eenighepd ende vrede hebben gebloeyt / ende grootlijcks zijn vermeerert ende aengewassen: alleen door het maintineren ende executeren van de Platcaren by de Hog. Mog. Heeren Staten Generael tegen de boozsz. Factie gemaecht. Soo ghy hier in continueert / sal die Factie als een roock verdbwynen / ende gelijk de snee smelten: Soo ghy daer van afwijcht / sullen sy uwe meester worden/ ende eyndelijck u de keete upt-boenen. Ieser:

Naedemael de Arminianen met stijbe haecken boozgeven ende tge-

meene volck wijs maken/ dat de H. H. Staten om de Religie de wane-
nen niet hebben aengenomen: Soo leest desen brief van hare Ed. Ho.
aen alle de Steden van Holland ende West-Overijssel Anno 1626. den
18. Julij geschreven.

Erfame, Wijse, Voorfienige seer discrete Heeren,
Op de klachten/ in dese onse Vergaderinge voorgekomen/ van
diverse ontrustingen/ in eenige Steden/ door de stoutte proce-
duren van den geenen diemen Remonstranten noemt/ ende de openba-
re Vergaderingen ende Conventiculen die sy voornemen/ tegen ende in
vilipendie van de auctoriteyt der Overhepd/ ende van de Placcaten
by de Heeren Staten Generael/ daer op gemaect/ by ons met volke le-
den gedelibereert/ en daer op gehad het advies van sijn Excell. als Stad-
houder/ ende van den President/ ende eenige Raden van't Hof/ met den
welcken daer op int lang is gecommuniceert/ hebbe wy verstaen en ge-
resolveert uwe Ed. te verklaren/ dat wy't selve Placcaet houdende voorge-
ceuwig Edict, en sulx t'allen tshden en stonden strictelijck executabel tegen
den geenen die by contrabentie daer tegen sullen willen doen/ ofte ver-
boden Conventiculen maecken/ ofte oock haer daer inne laten binden:
Dat wy oock niet en sullen/ nochte kunnen toelaten/ dat in de Religie
publijckelijck aengenomen, ende daer op gefondeert is 'tgantsche wesen van
dese tegenwoordige Oorloge, ende Vniet der Provincien, die oock by over-
eenstemminge van de Gecommitteerde van alle de gereformeerde Kercken
van de Christenheyt voor de ware gereformeerde Religie geoordeelt ende
bekent, eenige indzaecht/ turbatie ofte veranderinge werde gedaen/
voorgenomen ofte by jemand ingedrongen/ gelijk oock niet in de Re-
geringe van de Landen. Ende alsoo veele ongeruste menschen ter con-
trarie in diverse plaetsen/ tegen 'tvoorsz. Placcaet/ hier ende daer
verboden Conventiculen maecken/ ende haer daer inne laten binden/
sonder op geboden of verboden der Magistraten te passen/ ende daer
mede turberen de ruste van de Steden en gantsche Politie en Religie:
Datse mede om tot haer voornemen te geraken/ doen inhomen diverse
gebannen Predicanten/ alderhande Collecten doen ende by-een-rot-
tingen maecken/ sonder eenige noot/ alsoo sy in haer huyfen haers ge-
woons ende Religie byn mogen wonen ende wesen: dat oock veele tot
die selve Conventiculen haer begeben/ die van geen Religie werden ge-
dreeven/ maer wyt beroerten eenigh voorgedeel pogen te verkrijgen: Soo
hebben wy wel ernstelijck D. E. willen lasten/ ovdonneren ende bevee-
sen/ als wy doen by desen/ dat ghy souden niet alle goede sozghuldig-
hepd daer op lettet/ dat in uwe Stadt als in ruste ende stilte mach wor-
den gehouden/ ende geen onruste in Religie noch Politie gemaect.
Ende om daer toe te beter te komen: te beletten ende doen weeren het
innekomen van de uptgebaunen Predicanten het doen van Collecten/
ende

ende by een rotten van den geenen / die van de boozs. Fattie zijn / ende 'thouden ende gaen in der selber verboden Conventiculen / procederen = de ende doen procederen / met alle strichtheyd tegen de Contrabendeurs / tot correctie / achtervolgende 'tboozs. Placcaet / sonder eenige dissimulatie : daer toe wy D. C. ten hooghsten op den eed bermanen / ende booz slappighepd ende naelatighepd geen oorzaecke tot meerder ongebondenhepd ofte insolentie te geben / die ulwe Stadt tot onruste / ende de Religie tot naedeel ofte turbatie strecken mochte : ende indien in eenige Steden oft plaetsen 'tselve / meer alst behoort / soude mogen wesen toegenomen / ofte noch soude toenemen / die plaetsen belooven wy met wel begaefde Predicanten ofte Kercken-dienaren te doen assisteren / om by alle wegen van goede leeringe ende inductie / de afgeweekene weder op de rechte wegh te brengen : ende daer dat niet soude kunnen helpen / ofte daer de Magistraet ofte Schepenen / met haer authozitept ofte bonnisse / die onruste niet en sullen kunnen woeren / verstaen ende ordonneren wy / dat de selve Steden ende plaetsen daer toe sullen aenroepen ende gebuycken de authozitept ende belepd van 't Hof van Holland / die ons aengescheben ende beloost hebben / daer te gen te sullen ende kunnen boozsien : Ende indien van noch / om te conferberen de ruste van die plaette / ende van den stand der Religie / meerder authozitept soude mogen werden gerequireert / verstaen wy mede dat de selve Steden ende plaetsen doch versoecken en imploeren sullen mogen de authozitept van sijn Excel. als Stadthouder / mitgaders van de Heeren Gecommitteerde Raden / dewijle onse meeninge ende intentie is / dat de Steden ende plaetsen in ruste / ende de stand van de Religie ongeturbeert sal worden gehouden / ende dat daer op by D. C. Recht ende boozs gradatim gedaen sal worden als boozen. Daer toe wy ulwe Ed. versoecken ende rustelijck bermanen ende ordonneren mitdesen / soo lief als ghy de behoudenisse van 't Vaderland gaern in't seetkerste saeght. Daer op ons vertrouwende ende verlatende / omme by dese gelegenthepd / nergens geen onruste te laten toenemen / wy

Wesame / Wijse / Boozsienige / seer discrete Heeren / D. C. in de bescherminge van den Almogenden God bebeelen.

Geschreven in den Hage, den 18. Julij 1626.

Ter Ordonnantie van de Staten

C. vander Wolf.